Anul al 54-lea · 16 Pagini · EXEMPLARUL { In România: 3 lei / In străinătate: 6 lei } · 16 Pagini · Nr. 354 Vineri 24 Decembrie 1937
P IIII
Taxa poştală plătită în numerar conform aprobării dir. G-le P. T. T. No. 120.288/932

BIBLIOTECA CENTRALA „ASOCIAŢIUNII" SIBIU

ABONAMENTE ÎN ŢARA Lei 200 pe 3 luni Lei 380 pe 6 luni. Lei 750 pe 12 luni. O lună Lei 80 în străinătate în raport cu tariful poştal şi valuta

UNIVERSUL

ABONAMENTE LA „VESELIA" „UNIVERSUL COPIILOR" ŞI AL TINERETULUI" ZIARUL CĂLĂTORIILOR Câte 220 Lei pentru 12 luni în ţară

FONDATOR: LUIGI CAZZAVILLAN

CELE DIN URMA ŞTIRI DIN LUMEA INTREAGA, TELEGRAFICE ŞI TELEFONICE
REDACŢIA ŞI ADMINISTRAŢIA: BUCUREŞTI, STR. BREZOIANU No. 23-25
CENTRALA TELEFONICA A ZIARULUI: 3.30.10: SECRETARIATUL DE REDACŢIE: 3.30.15

DIRECTOR: STELIAN POPESCU

CEI DOI FACTORI

După calculele făcute de secretariatul Societăţii Naţiunilor — publicate în anuarul său militar apărut zilele trecute — toate statele au cheltuit în 1936—37 pentru înarmarea lor cocheta sumă de 355 miliarde franci francezi, — ceea ce revine la suma de **un miliard pe zi.**

Iată o cifră record.

Ca să ne dăm seama de cursa vertiginoasă a înarmărilor, în ultimii ani, reamintim că în 1928. tot după calculele făcute de organele Societăţii Naţiunilor, cheltuelile militare ale tuturor statelor s'au cifrat la 99 miliarde franci francezi, dintre care 60 de miliarde au revenit în sarcina statelor europene.

Cum cheltuelile destinate nevoilor apărării naţionale sunt trecute în bugete la diverse capitole, sub alte titulaturi, cifra de 99 miliarde fr. fr. din 1928 poate fi sporită la 130—135 miliarde. Pe temeiul aceleaşi consideraţii, suma de 355 miliarde fr. fr., la cât se ridică cheltuelile pentru înarmare a tuturor statelor, din cursul anului 1936—1937, trebue să fie şi ea sporită la cel puţin 400 miliarde. In ultimii cinci ani cheltuelile militare au sporit cu **peste 50 la sută.**

Dacă repartizăm cheltuelile militare pe anul 1936—37, pe diferite ţări, care dispun de potenţialul de război cel mai mare, constatăm că, Franţa a cheltuit 21 miliarde, Marea Britanie 25, Italia 26, Germania 78, U. R. S. S., 89 miliarde fr. fr.

Comparativ cu cifrele ce reprezintă cheltuelile din 1931 ale aceloraşi state, numai Franţa a înregistrat o uşoară urcare, pe când Marea Britanie, Italia, Germania şi U. R. S. S. au sporit considerabil cheltuelile, — cele două din urmă ţinând recordul.

Italia, în cursul anului trecut a cheltuit mai mult de cât Marea Britanie.

Ca să nu fie prea distanţată şi deci în stare de inferioritate, Marea Britanie a creat în 1937 un buget extra-ordinar pentru înarmare.

Sir Thomas Inskip, ministrul britanic al apărării naţionale, a declarat zilele trecute, că reorganizarea apărării naţionale a imperiului impune anual o cheltuială de 330 milioane lire sterlinge.

Din cele expuse mai sus reese cât de vertiginoasă este cursa înarmărilor, la care participă în măsura mijloacelor de care dispun şi în raport cu nevoile lor, şi statele mici.

Nu putem să prevedem când se va opri această cursă şi dacă va putea fi oprită. Echilibrul forţelor în această materie este foarte relativ. Să nu uităm importanţa covârşitoare ce o prezintă în timp de război, factorul moral şi deci materialul uman.

Miliardul de franci francezi ce se cheltueşte de câtva timp, pe zi, de toate statele, este înghiţit de factorul-material, de înarmări. Şi România a fost şi este nevoită să facă mari sacrificii pentru înarmarea si organizarea forţelor sale armate, ca şi pentru fortificarea frontierelor vulnerabile, dar suntem datori să luăm în seamă şi celălalt factor — moral — fără de care nu se poate concepe o apărare naţională.

VOM TRĂI ŞI VOM VEDEA

Spuneam zilele trecute, că acum patru ani într'un articol în care arătam greşala ce s'a făcut cu dizolvarea Gărzii de Fier, terminam acel articol prin cuvintele: VOM TRAI ŞI VOM VEDEA!

Ziua de Luni a dat completă dreptate cuvintelor mele. Ceva mai mult, ceeace am prevăzut, nu mai departe decât zilele trecute, când atrăgeam atenţia să nu se facă ingerinţe şi neomenii în alegeri fiind că suntem în prezenţa unui FAPT NOU, a unei conştiinţe noui, care a pus stăpânire pe sufletul românesc, s'a adeverit prin rezultatul alegerilor.

Au fost oameni cari şi-au dat seama de rostul vremurilor şi de felul cum trebue cârmuită această ţară. Cuvântul lor n'a fost ascultat şi s'a dat crezământ celor cari, învechiţi în rele, au crezut că prin învârteli de tot felul şi minciuni gogonate, mai pot duce de nas un popor ajuns la marginea răbdării, din cauza minciunei, imoralităţii şi jafului.

O lume nouă se naştea din putregaiul în care se complăceau să trăiască acei cărora un blestem al soartei poporului nostru le înlesnise ridicarea la conducerea statului. Orb era cel care nu vedea realitatea care îi sta în faţă şi surd acela care nu auzea vocea care striga la fiecare răspântie, din toate puterile: să înceteze jaful şi imoralitatea.

Oricâte sforţări s'ar face spre a se găsi o încadrare legală rezultatului votului de Luni, sau o explicaţie care să potolească setea de dreptate a celor cari au fost victimele abuzurilor nenumărate ale unor beneficiari inconştienţi, un lucru rămâne câştigat, pentru acel care vrea să înţeleagă rostul acestui vot. Nu se mai poate merge înainte, cu atmosfera de până acum. Cei vinovaţi de această stare de lucruri, ori vor înţelege şi se vor ascunde în gaură de şarpe, ori vor fi înlăturaţi, mai curând decât se crede, de puterea vieţii născânde, care nu cunoaşte stavilă în drumul ei.

Principiile cuprinse în declaraţiunea de independenţă a Americei de Nord, formulate de Preşedintele Jefferson la 4 Iulie 1776, sunt şi crezul zilelor de azi. El zicea: Noi ţinem de evident şi ca înţeles de la sine ADEVARUL, că toţi oamenii sunt dotaţi de creatorul lor cu oarecari drepturi inalienabile, în numărul cărora sunt, VIAŢA, LIBERTATEA ŞI DORINŢA DE A DEVENI FERICIT.

Prin câştigul şi respectul lor, America a ajuns unde se găseşte azi. La noi acest adevăr s'a nesocotit fără nici o teamă de răspundere.

Este o măsură în toate. Ea nu poate fi trecută la infinit. La noi se trecuse această măsură, şi sfidarea luase locul bunului simţ şi a cumpănelei, caracteristice românului. Se făcea astfel dovada răului care sdruncinase acest suflet cinstit. Trebuia să vie şi o reacţiune.

Zorile ei, mângâetoare ca şi lumina soarelui, care a acoperit întreaga ţară eri dimineaţă, cu razele sale, după timpul viforos de alaltăeri, ne îndreptăţesc să sperăm că această reacţiune, va fi tot atât de sănătoasă şi că de pe urma ei răii şi numai ei, vor fi aceia cari vor trage toate consecinţele.

Am această credinţă, cum am credinţa în binefacerile luminei care cu atâta dărnicie se revarsă asupra omenirii.

Pentru acei cari vor să înţeleagă, alegerile acestea, au şi un tâlc. Limba şi scrisul păsăresc pe care suntem adesea siliţi să le întrebuinţăm, vor fi înţelese de cine vrea să înţeleagă. De nu, VOM TRAI ŞI VOM VEDEA!

STELIAN POPESCU

ATLANTICUL ÎN 84 ORE...

Iată macheta unui nou vapor, — în construcţie, — vapor aerodinamic şi care, cu motoare de 400.000 cai, ar străbate distanţa Europa-New-York în 84 ore...

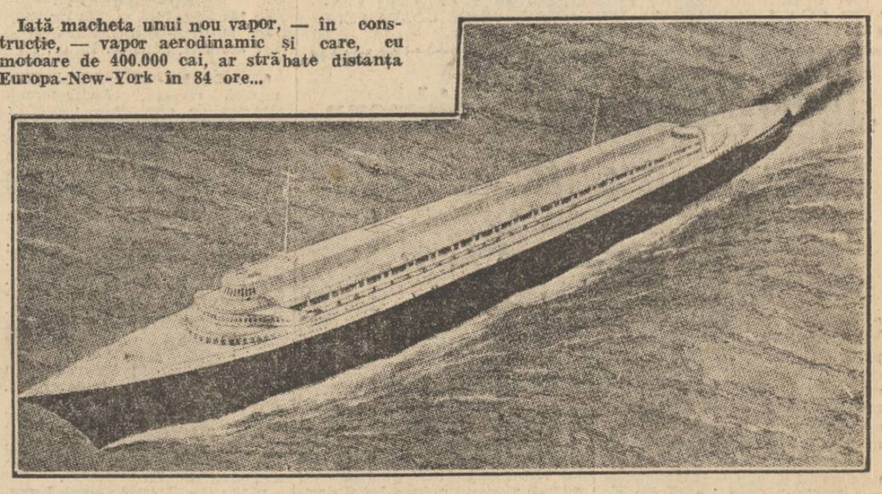

Foc pe bordul unui crucişător britanic

Londra, 21 (Rador). — *Un mesagiu primit la Amiralitate anunţă că pe bordul cruciş etorului britanic „Arethusa", care se află în largul mării, în apropiere de insula Malta, s'a declarat un incendiu.*

Nu este nici o victimă.

—xxx●xxx—

Situaţia în Extremul Orient se complică...

După atacul japonez împotriva ambasadei americane din capitala Chinei, Statele Unite par hotărite să reacţioneze imediat şi energic.

Flota americană a Pacificului, — din ordinul amiralului Leahy, comandantul operaţiilor navale, al cărui clişeu îl dăm aci, — a pornit spre o destinaţie deocamdată necunoscută, într'o manevră de adunare a tuturor unităţilor ei.

—xxx●xxx—

Primul transport de minereu din Etiopia in Italia

Genua, 21 (Rador). — *Pachebotul „Leonardo da Vinci", a sosit eri în port, venind dela Massaua.*

Vasul aduce 30 de lăzi cu mica reprezentând primul transport de minereu adus din Etiopia.

—oxo●oxo—

Grav accident de automobil lângă Wiesbaden

Berlin, 21 (Rador). — **Un automobil ocupat de soldaţi din geniu a suferit un accident în apropiere de Wiesbaden.**

Patru soldaţi au fost omorâţi, iar un soldat grav rănit a încetat din viaţă la spital. Un al şaselea se află în stare gravă.

—oxo●oxo—

RECORDUL UNUI AVIATOR FRANCEZ

Cairo, 21 (Rador). — *Aviatorul francez Andre Japy, având pe bordul avionului său un pasager, a plecat ieri dela aerodromul Istres şi a aterisat la Uadi-Alfa, în Sudanul anglo-egiptean.*

Prin acest sbor, Japy a bătut recordul mondial de distanţă în linie dreaptă, fără escală, pentru avioanele uşoare cu două locuri.

36 de inculpaţi in complotul cagularzilor

Paris, 21 Decembrie. — In urma descoperirii unui stock de arme şi grenade în bulev. Picpus şi de Courcelles, au mai fost puşi sub acuzare d-nii Pierre Prerest, vicepreşedintele comitetului tehnic al oborului de cereale de pe lângă Bursa din Paris, şi Trochu, consilier municipal al Parisului, aşa că numărul inculpaţilor se ridică azi la 36.

Ei sunt acuzaţi de deţinere de arme de război şi de complot împotriva siguranţei interne a statului.

La banchetul Sindicatului naţional al comisarilor de poliţie din siguranţa naţională, ministrul de interne a spus :

„Nu admit ca, în ţara noastră, cineva să se înarmeze, fie cei de stânga împotriva centrului sau a dreptei, fie invers".

Această declaraţie a făcut o vie impresie în toate cercurile.

16 gemeni, născuţi in 24 ore

Roma, 21 (Rador). — *In cursul ultimelor 24 ore au fost înregistrate la clinica obstetricală din Roma opt naşteri de gemeni. Cei 16 copii sunt toţi în perfectă stare de sănătate.*

Evenimentul acesta, care coincide cu sărbătorirea mamei şi copilului, este socotit ca un semn bun şi a făcut o deosebită impresie.

Datele false ale recensământului din 1930

III

NOTA. — *„Adevărul", ocupându-se de articolele noastre relative la falsurile cuprinse în datele recensământului din 1930, invită, în termeni aproape echivalenţi cu o somaţie, pe directorul Institutului general de statistică, d. dr. S. Manuilă, să răspundă. In loc să aştepte eventualul răspuns al celui somat să se disculpe, „Adevărul" prevăzând primejdia, încearcă să-l elogieze şi să-l apere, afirmând următoarele :*

„Dacă aceste cifre sunt eronate, aceasta poate fi datorită numai unor intenţii necinstite ale funcţionarilor, dar, a admite asemenea intenţii în astfel de statistici, e a admite absurdul".

Apoi, mai departe, ziarul citat aminteşte, că „statul a cheltuit multe milioane şi cheltueşte şi astăzi sume enorme pentru a avea o organizaţie desăvârşită în această materie".

Pentru ce „Adevărul" se crede în măsură, să acuze, fără probe, pe funcţionarii Institutului respectiv şi vrea să'l scoată pe d. Manuilă, din cauză, ca şi când d-sa n'ar avea nicio răspundere în această materie? Cu milioanele ce s'au cheltuit şi se cheltuesc de stat pentru Institutul condus de atâţia ani de d. S. Manuilă, avem dreptul şi datoria să cerem stabilirea răspunderilor pentru falsurile constatate în datele recensământului.

D-sa poate să fie un excelent specialist, o mare capacitate recunoscută şi în străinătate, etc., dar noi constatăm rezultatele dezastruoase ce le-au dat metodele ce le-a aplicat în materie de recensământ.

„Adevărul", conform obiceiului său, insinuează, că ar fi o legătură între articolele noastre relative la recensământul populaţiei şi faptul, că Institutul general demografic şi de statistică al statului, nu mai este chiriaşul soc. anonime „Universul".

Răspundem: şi în timpul cât acest Institut a fost instalat în localul ziarului „Universul" am formulat aceleaşi observaţii critice cu privire la rezultatele statistice ale recensământului din 1930.

Nu numai atât. De repetate ori autorul acestor articole, a atras atenţia d-lui dr. S. Manuilă, directorul Institutului demografic şi statistic al României, asupra gravelor erori şi falsuri statistice, ce s'au săvârşit cu prilejul efectuării recensământului din 1930 şi care rees din datele provizorii publicate de d-sa.

Pe de altă parte, consiliul de administraţie al societăţii anonime „Universul" a cerut el ca Institutul general de statistică, să se mute din localul său.

Aşa dar, toate afirmaţiile şi insinuaţiile presei din Sărindar sunt spulberate. Zadarnic încearcă această presă să ia apărarea d-lui Manuilă, când noi n'avem nimic personal cu d-sa, ci cu rezultatele activităţii sale, într'un serviciu de stat, care s'au dovedit dezastruoase.

*

Ca să dovedim acum întru cât sunt false cifrele provizorii ale recensământului efectuat la sfârşitul anului 1930, cu privire la repartiţia populaţiei după origina etnică, vom stabili mai întâi o comparaţie între rezultatele definitive ale recensămintelor dinainte de război făcute în teritoriile actuale ale României Mari şi anume: recensământul român din 1912 pentru Vechiul Regat; recensământul din 1910 austro-ungar pentru Transilvania, Banat, Crişana, Maramureş şi Bucovina şi recensământul rus din 1908 pentru Basarabia.

După aceste recensăminte populaţia totală a teritoriilor locuite de români a fost de 16.766.391 locuitori, **dintre care** 12.022.082 Români; Unguri şi Secui, 1.698.707; Evrei 844 mii 889; Germani, 734.913; Ruteni şi Ucrainieni, 465.386; Ruşi, 388.000; Bulgari 342.454; Turci, Tătari, Găgăuţi, 142.196; Ţigani 52.167; alţii 75.597.

Care a fost, după recensământul efectuat în 1930, populaţia totală a României Mari? 18.052.896!

Corespunde această cifră cu populaţia totală reală, dacă luăm în seamă cifra ce rezultă din recensămintele anterioare şi creşterea naturală a populaţiei? Este posibil ca populaţia să fi crescut în ultimii 20 de ani numai cu 3.353.260 suflete, ţinând seama şi de anii deficitari din timpul războiului şi de celelalte fenomene demografice: imigraţiuni şi infiltraţiuni de elemente străine?

Iată ce scrie în această privinţă d. dr. I. Theodorescu, fostul director general al Institutului de statistică generală a statului, într'un studiu critic publicat în „Analele economice şi statistice" (N. 1-2, Ian. Febr. 1937):

„...ne surprinde în primul rând numărul mic al populaţiunii totale a României întregite (18.052.896), apoi procentul şi mai mic al românilor de origină (71,9%).

Că populaţia totală este mică, faţă de realitate, vine în sprijinul acestei afirmaţiuni faptul că la 1910, respectiv 1912, populaţia teritoriilor româneşti de azi, inclusiv vechiul regat, se ridică, după cum vom vedea mai jos, la 16.766.391 suflete. Dacă la această cifră adăugăm sporul natural, anual, al populaţiei, care în procente merge chiar până la 1,5%, dar în medie să luăm numai 1%, IN TIMP DE 20 ANI AM FI AVUT UN SPOR DE MINIMUM 3.353.260 SUFLETE.

Dacă adăugăm acest spor la numărul total al populaţiei ce am stabilit mai sus la cifra de 16.766.391 de-acum 20 ani, ar fi trebuit să avem la recensământul dela finele anului 1930 un număr de circa 20.119.650 locuitori. Menţinem acest spor, care zic este minimum, fiindcă dela finele lui 1930 până la finele anului 1936, adică timp de 6 ani, populaţia ţărei se evaluează la peste 20 milioane, ceeace ne dă un spor de peste 300 mii suflete anual".

Ce fel de recensământ s'a efectuat în 1930, sub direcţia şi controlul d-lui dr. Manuilă, dacă cifra populaţiei totale a României a eşit atât de mică, în raport cu aceea de-acum 20 de ani?

Fie că o parte din populaţie n'a fost recensată, fie că metodele aplicate de d. dr. Manuilă n'au fost cele mai indicate, fie că s'au încurcat cifrele operaţiunilor de calculare, rezultatele dovedesc uşurinţa condamnabilă cu care s'a efectuat recensământul din 1930.

Dar falsurile es şi mai în evidenţă în ce priveşte repartiţia populaţiunii pe neamuri, adică după originea etnică.

Vom arăta, într'un alt articol, cum s'a efectuat numărătoarea evreilor în 1930.

R. SEIŞANU

—xxx●xxx—

Lansarea noului torpilor iugoslav

Paris, 21 (Rador). — Cu prilejul lansării torpilorului iugoslav „Beograd", la 23 Decembrie la Nantes, a sosit astăzi la Paris venind dela Belgrad d-na Stoiadinovici soţia preşedintelui consiliului de miniştri al Iugoslaviei.

D-na Stoiadinovici va fi naşa noului torpilor.

Cu acelaş tren cu care a venit d-na Stoiadinovici, au mai sosit: vice-amiralul Marian Polici, comandantul marinei militare iugoslave, şi d. Iovan Markovici, secretarul de cabinet al preşedintiei consiliului.

La coborirea din tren, d-na Stoiadinovici şi suita au fost salutaţi de un reprezentant al d-lui Yvon Delbos şi de d. Puruci, ministrul Iugoslaviei la Paris.

SCRISORI DIN PARIS

Un punct pentru Franţa

de RENE SAIVE

Paris, Decembrie

„Viitorul război va fi triumful mecanicei". Publicul din toate ţările o crede, căci este impresionat de viitoarea desvoltare a maşinăriilor sub toate formele şi în special în ramura militară.

Avioane, automobile, tractoare motociclete, care de asalt devin în mintea lui elementele esenţiale ale armatei, aşa că el socoteşte că izbânda va fi de partea aceluia care îşi va fi înzestrat trupele cu sculele cele mai perfecţionate şi rapide totodată. De aceea, în general, se uită calităţile luptătorului, preferându-se calităţile materialului. Numai răsboiul — de care să ne ferească Dumnezeu — va pune lucrurile la punct.

Mai întâi, viitorul război va fi el tot atât de „mecanizat", aşa cum crede toată lumea? Informaţii personale, relative în acelaş timp la experienţa spaniolă şi la pregătirile militare germane, îmi permit să mă îndoesc, cel puţin asupra unui punct precis. E vorba de folosirea trupelor motorizate.

Se ştie că germanii sunt de mulţi ani partizani ai motorizării armate. Reichul a investit chiar sume mari în confecţionarea unui important material rulant: automobile blindate, care rapide, etc. Franţa ştie, bunăoară, că mai multe divizii echipate astfel stau la graniţele ei. Sunt aşa zisele „panzer divisionen".

Germania a împins chiar atât de departe pregătirea ei, încât a făcut cu mari cheltueli şosele speciale, foarte largi, foarte solide şi cât mai puţin accidentate, spre a permite convoiurilor ei militare să se deplaseze cu mare viteză. Aceste şosele speciale, cari se numesc auto-strade, au fost multă vreme mândria statului major german. In adevăr, acesta credea că se va putea sluji de ele pentru concentrări aproape instantanee de trupe, cari ar fi favorizat surprizele şi ar fi determinat succesele hotărîtoare.

Şi iată că toate acestea sunt puse acum în discuţie în chipul cel mai neaşteptat.

Războiul spaniol este bogat în învăţăminte de tot soiul, mai ales pentru experţii militari. Datorită lui, ofiţerii germani au făcut constatări puţin plăcute pentru ţara lor. Astfel, cărele de asalt sunt foarte vulnerabile, iar folosirea auto-stradelor şi deci a trupelor motorizate era mult mai grea decât credeau, ba chiar prezenta pericole grave. De ce? Pentru că auto-stradele, fâşii întinse de teren drepte şi descoperite, sunt uşor de reperat, uşor de bombardat, uşor de stricat.

(Continuare în pag. 2-a)

Inundaţiile din Italia

Telegramele au anunţat că în Italia s'au produs mari inundaţii de pe urma căreia numeroase case au fost vătămate şi s'au produs enorme pagube.

Roma n'a fost cruţată nici ea.

In clişeu se vede podul Milvio care, din cauza creşterii apelor Tibrului, a fost cu totul încălecat de apă.

Limba noastră

ŞCOALA

„Dar, se întreabă Maiorescu, care este focarul de lumină pentru băeţi şi fete? Cele patru ziduri cu un acoperiş pe ele? Focarul de lumină pentru băeţi şi fete este învăţământul ce-l dai între cele patru ziduri, este învăţătorul care propune învăţământul, este revizorul care inspectează, este în fine totalitatea *însufleţită* a celor ce iau parte la şcoală. *In mâinile cui dar lăsaţi şcoala"? (Discursuri parlamentare*, vol. II, pag. 150).

E cineva în ţara asta să nu vadă adevărul cuprins în aceste cuvinte? Imi aduc aminte, totdeauna, cu sufletul mişcat, de gimnaziul dela Galaţi. Patru odăiţe pentru cele patru clase. Atâta tot, — fără nici un aparat de fisică sau de chimie, fără sală de gimnastică, fără nimic. In fiecare odăiţă abia încăpeau cei douăzeci şi cinci, treizeci de şcolari. Dar, în sărăcia asta, ce grijă şi ce îndrumări porneau dela catedră. Parcă îl văd pe Alexandru Nicolescu, profesorul de latină şi de greacă, cum îşi bătea capul cu toţi, şi buni şi răi, să ne facă să pricepem, să ştim. Nu trecea cu lecţiile înainte, până nu se increderinţa că materia e stăpânită. Când vedea că unii au rămas în urmă, lua ore suplimentare — nu i le plătea nimeni — şi se chinuia cu ei până îi făcea să răspundă mulţumitor.

Citeam şi noi, dar citeam cărţi bune din care învăţam : Gramatica lui Burlă, a lui Curtius, Istoria lui Dupuis, Cronicile, Dicţionarul filosofic al lui Voltaire, pe Darwin, pe Flammarion. Citeam despre Columna lui Traian şi ne luptam cu Roesler. Nu era unul din noi, în clasa a patra, să nu declame în gura mare, în orele de recreaţie, cuvintele lui Kogălniceanu: „După priveliştea lumii, după minunile naturii... nimic mai măreţ"..., sau *Luceafărul* lui Eminescu:

Cobori în jos, luceafăr blând,
Alunecând pe-o rază,
Pătrunde 'n casă şi în gând
Şi viaţa-mi luminează!

Astăzi, şcoalele au palate falnice, au aparate de fisică şi de chimie, au sală de educaţie fisică, sală de conferinţe, au de toate, — până şi sală de primire, cu inscripţia pe uşă: *Parloir*. Dar ce se învaţă? Pe mâna cui s'a lăsat şcoala? *Programele analitice* poruncesc, la limba latină, de pildă: „Cărţi speciale de gramatică *nu sunt îngăduite* în cursul inferior. Pentru învăţarea gramaticii *nu se va porni dela regulă*. Acestea (care *acestea* — „regula"?) vor fi stabilite, *pe cât posibil*, pe cale *inductivă* din bucăţile de lectură".

Pe cât „posibil"! Şi dacă nu e „posibil"? Şi nu inveţi, să nu ştii „regula"?

Şcoala lenii. Te întrebi, cu desgust, cine e mintosul ajuns atât de sus, încât să fie, cu schiloada lui vorbire şi schiloada lui pedagogie, îndrumător al şcolei?

Ce e cu limba latină, e şi cu limba română. S'a tot tăiat din gramatică de n'a mai rămas nimic din ea. Nu i-a rămas nici numele. Cartea : *Gramatica* a pierit. Găseşti doar câteva regule gramaticale stâlcite, aruncate la sfârşit în *Cartea de Citire*, foile din faţă fiind prinse toate de bucăţi „literare", de cele mai multe ori o adevărată ruşine. Şi ne mai mirăm că tinerii nu mai ştiu carte? Ne mirăm că în Ţara românească nu se mai vorbeşte româneşte?

Un profesor de română din Cernăuţi mi-a scris, acum câtva timp: „Ieri observaţi nepregătirea profesorului de limba română, azi lipsa unei gramatice. Nu mă miră nici una nici alta. Două lipsuri destul de mari. Rădăcina răului trebue căutată la origine. Un profesor de română *sfârşeşte studiile universitare, ia licenţa, este numit la catedră cu cei trei ani de gramatică*, învăţată cum Dumnezeu ştie, în clasa I, II, III-a de liceu. In Universitate se face filologie comparată şi necomparată, estetică, istorie veche şi modernă, *numai gramatică nu!*... Nici o oră de gramatică, şi atunci de unde să înveţi? Din cărţile de gramatică, *pe care nu le avem"?*

Alt profesor, d. N. Creangă, dela Huşi, vorbind de anii de liceu, scrie: *„N'am fost mustrat o singură dată* în cei opt ani de liceu pentru folosirea vre-unui neologism. *Nu mi s'a spus niciodată* că e mai bine să aleg alt cuvânt, care să fie românesc. *N'am văzut pe profesorul meu de română* trecându-şi vorbele prin dărmon, când ne grăia de pe catedră. *N'am citit nicăeri* de grija cu care suntem datori să ne curăţăm vorbirea. Ba, dimpotrivă, am învăţat cum se primeneşte vocabularul cu vorbe împrumutate, câte căi de pătrundere au acestea, cum înlocuesc pe cele „uzate" sau câte înţelesuri nouă aduc în sfera cunoştinţelor noastre".

Da, da. Şcoală nu înseamnă „patru ziduri cu un acoperiş pe ele". Şcoala e altceva. E „învăţătorul care propune învăţământul", e „totalitatea însufleţită a celor ce iau parte la şcoală". Când şcoala e lăsată pe mâna cui spune că, la limba latină, cărţi speciale de gramatică *nu sunt îngăduite* în cursul inferior, pe mâna cui spune că limba neamului e *ciobănească*, e *primitivă*, e *în formaţie*, pe mâna cui spune „ceeace astăzi este sau ţi se pare necorect", „neromânesc", „poate deveni mâne regulă generală", pe mâna celor cari urmăresc cu o voinţă drăcească pocirea limbii româneşti, şcoala asta, lipsită de simţire, nu putea să ajungă de cât unde a ajuns.

T. PISANI